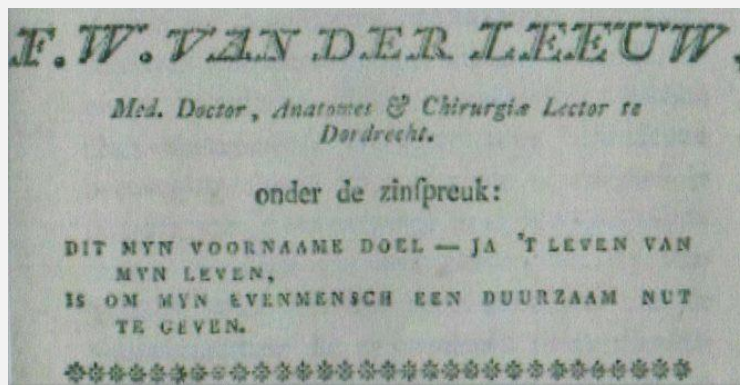

Frederik Willem van der Leeuw – buitengewoon geneesheer en lector

(Stevensweert * 23-01-1763 / † Dordrecht 20-06-1801)

Door Hans Richter

Frederik Willem van der Leeuw, hoofdpersoon van dit verhaal, stamde uit een familie die al een aantal generaties een belangrijke rol speelde op het Eiland in de Maas. Zijn grootvader Cornelis van der Leeuw was in 1721 naar Stevensweert / Ohé en Laak gehaald om voor graaf Reinier Vincent von Hompesch een molen te bouwen, en trouwde er met de Stevensweertse regentendochter Margarita Andreisen (Andriessen). Over Cornelis zie Jaarboek 2020.

Med. Doctor, Anatomes & Chirurgiæ Lector te Dordrecht

Het levensmotto van Frederik Willem van der Leeuw

*Dit mijn voornaame doel – ja 't leven van mijn leven,
Is om mijn evenmensch een duurzaam nut te geven.*

Genealogie Abrahamus (Abraham) Jacobus van der Lewen (van der Leeuw)

Als vierde kind uit het huwelijk van Cornelis van der Leeuw en Margarita Andreisen (Andriessen) werd in 1730 Abraham van der Leeuw geboren. (R.K. gedoopt Stevensweert 08-11-1730 – overleden 06-07- 1810 te Stevensweert). Tijdens zijn lange leven bekleedde hij de functie van baljuw (1) van de heerlijkheden Stevenswaard en Ohé en Laak, schout, rentier en ouderling. Op 28-jarige leeftijd huwde hij op 22 april 1759 te Stevensweert met de 14-jarige Amelia Louise Kuberling (Köberling) (geboren 13-12-1744 te Stevensweert – 19-04-1819 te Stevensweert). Behalve Frederik Willem zouden er nog elf kinderen uit dit huwelijk geboren worden:

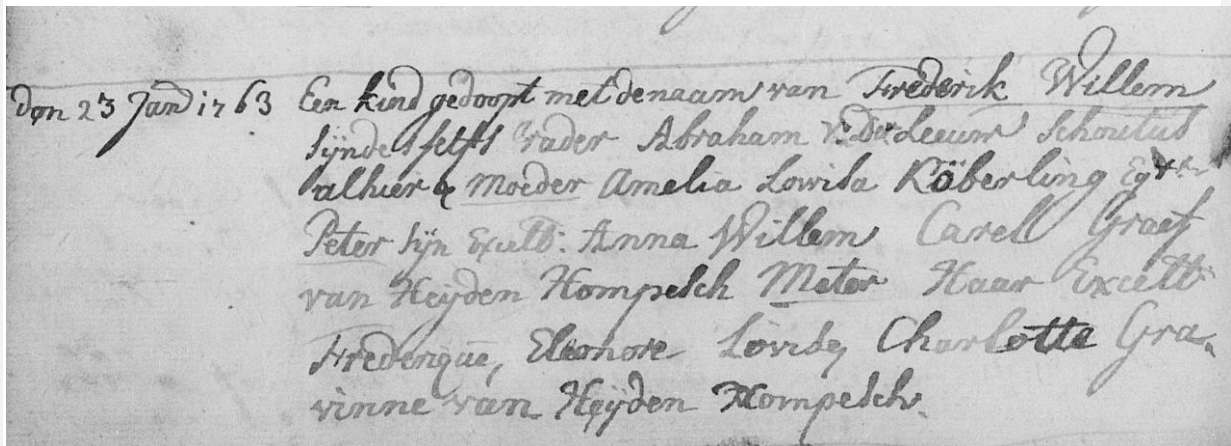
1. Cornelis van der Leeuw (1761 Stevensweert – 1825 Utrecht)
2. Frederik Willem van der Leeuw (1763 Stevensweert – 1801 Dordrecht)
3. Sigismund Vincent Lodewijk van der Leeuw (1764 Stevensweert – 1771 Stevensweert)
4. Wilhelmus van der Leeuw (1766 Stevensweert – 1808 Linne)
5. Joannes Cornelius van der Leeuw (1768 Stevensweert – 1771 Stevensweert)
6. Carolina Dorothea van der Leeuw (1770 Stevensweert – 1839 Dordrecht)
7. Anna Cornelia van der Leeuw (1772 Stevensweert – 1843 Venlo)
8. Dorothea Lovisa van der Leeuw (1775 Stevensweert – 1843 Venlo)
9. Louise Wilhelmine van der Leeuw (1777 Stevensweert – 1859 Roermond)

Louise huwde op 14 oktober 1817 te Stevensweert met Jacobus Waten Begemann, predikant van de hervormde gemeente Stevensweert en garnizoenspredikant te Roermond.

10. Adelaide Sophie van der Leeuw (1780 Stevensweert – 1843 Roermond)
11. Amelia Lovisa van der Leeuw (1784 Stevensweert -1856 Roermond)
12. Lodewijk Gustaaf van der Leeuw (1788 Stevensweert – 1847 's Gravenhage)

Abraham Jacobus van der Leeuw bekleedde de functie van baljuw (1) van de heerlijkheden Stevenswaard en Ohé en Laak, schout, rentier en ouderling.

Frederik Willem van der Leeuw werd 23 januari 1763 Nederlands Hervormd gedoopt in het vestingstadje Stevensweert (Stevenswaard, Limburg, indertijd in Staats-Opper-Gelre gelegen) en werd 20 juni 1801 in Dordrecht begraven.

De doopinschrijving van Frederik Willem van der Leeuw der Hervormde Gemeente Stevensweert. Hieruit blijkt dat als peter optrad Zijne Excellentie Anna Willem Carel Graaf van Heijden Hompesch en als meter Hare Excellentie Frederique Eleonore Louise Charlotte gravin van Heijden-Hompesch.

In het overwegend rooms-katholieke vestingstadje Stevensweert (Midden-Limburg) groeide Frederik op in een Nederlands Hervormd gezin waarin twaalf kinderen werden geboren. In zijn woonplaats ontbrak een Latijnse school en Frederik volgde het onderwijs in Latijn en Grieks bij de kundige De Schorsin. T.H. de Schorsin was kapelaan van de plaatselijke parochie. Na voldoende vorderingen vertrok Frederik naar de universiteit van Groningen (2) om zijn klassieke vorming te voltooien en zich vervolgens in te schrijven voor een studie geneeskunde.

Het eerste Academiegebouw dat in 1846 werd afgebroken.

Foto: Groninger Archieven

Uit de Groningsche Studenten Almanak van het jaar 1865 staat op pagina 448 vermeld dat Frederik Willem van der Leeuw, zonder plaats van afkomst, zich op 8 september 1780 ingeschreven heeft voor de studie medicijnen, zoals hieronder blijkt.

448

	1780.	<i>Nomina.</i>	<i>Patria,</i>	<i>Studia.</i>
Jan.	5.	Arent Ludolph Sichterman 1),	Groninganus.	A. L. St.
Mart.	6.	H. Queijsen,	Zwolla Transysalanus.	Jur.
	9.	Jodocus Heringa,	Gordico Frisius.	A. L. St.
	22.	Christiaan Auwerda,	Groninganus.	
April.	19.	Hermannus Watzoma,	Oostfrisius.	
	22.	Mariusus Johannis van Nimwegen,	Vessemensis.	
Maji	18.	Jan Reinders,	Groninganus.	Med.
	27.	Adriaan Haze van Heerdt,	Eversberga Geldrus.	
Junii	1.	Nicolaus Muntingh 2),	Niozil Omlandicus.	
	8.	Dionysius Johannes Godefridus de la Houssaije,	Venloa Gelrus.	A. L. St.
Julii	8.	Josua Leistman,	Groninganus.	
	26.	Everd Gerk. Frima 3),	Loppersumo Omlandus.	Theol.
	28.	Lubbertus Mescher,	Wenera Frisius Orient.	Theol.
Sept.	2.	Meent Borchers,	Jemgo Frisius Orient.	
	8.	Frederik Willem van der Leeuw,		Med.
	9.	Philippus de Graaf,	Emdanus.	Theol.
	12.	Jakobus Borgezius 4),	Bellingwoldanus.	
	13.	Albertus Beekhuis,	Noordlarensis.	Theol.
		Annaeus De Haan,	Frisius.	L. H. St.
	14.	Harmanus Bocht,	Veldbusiensis.	Theol.
	15.	Johannes Stolk 5),	Roterodamo Batavus.	L. H. St.

Uit dezelfde Almanak blijkt dat zijn oudere broer Cornelis zich twee jaar daarvoor op 20 november in 1778 inschreef voor de studie Letteren. Hij werd gedoopt op 24 januari 1761. Hij was theoloog en predikant van de Ned. Hervormde Gemeente. Hij bekleedde deze functie te Zonnemaire (1785), Brouwershaven (1787), Oudewater (1791) na ruim 8 maanden Hoorn (1791) en Utrecht (1804-1825). Hij publiceerde *Overdenkingen over den aard, de bewaring en uitbreiding van het Evangelie voor de geboorte van Christus* (Utrecht 1803). Hij overleed op 64-jarige leeftijd op 23 maart 1825.

	<i>Nomina.</i>	<i>Patria.</i>	<i>Studia.</i>
1778.			
Aug. 18.	Warnardus Tineken,	Neohusa Benthemiensis.	Theol.
	Jacobus Henricus van Munster,	Zwolla Transisalanus.	Med.
	Gerardus Johannes Basse,	Groninganus.	Lit.
	Rudolphus Bekkering,	Covordia Drenthinus.	Phil.
	J. H. Dake,	Almcloa Transisalanus.	Theol.
	L. H. Pruimers,	Zwolla Transisalanus.	Jur.
23.	Berent Willem van de Sande 1),	Meppela Drenthinus.	Theol.
	Jetse van Sminia,	Leovardia Frisius.	Jur.
26.	Cornelius Planten,	Doetinchemiae.	Theol.
Oct. 22.	Petrus van den Velde,	Franequeranus.	Theol.
Nov. 19.	Ludovicus Baro de Bran- denstein 2),	Saxo.	Jur.
	20. Cornelis van der Leeuw,	Stevenswerda Gelrus.	Lit.
Dec. 14.	Jacobus Sissingh,	Groninganus.	Theol.

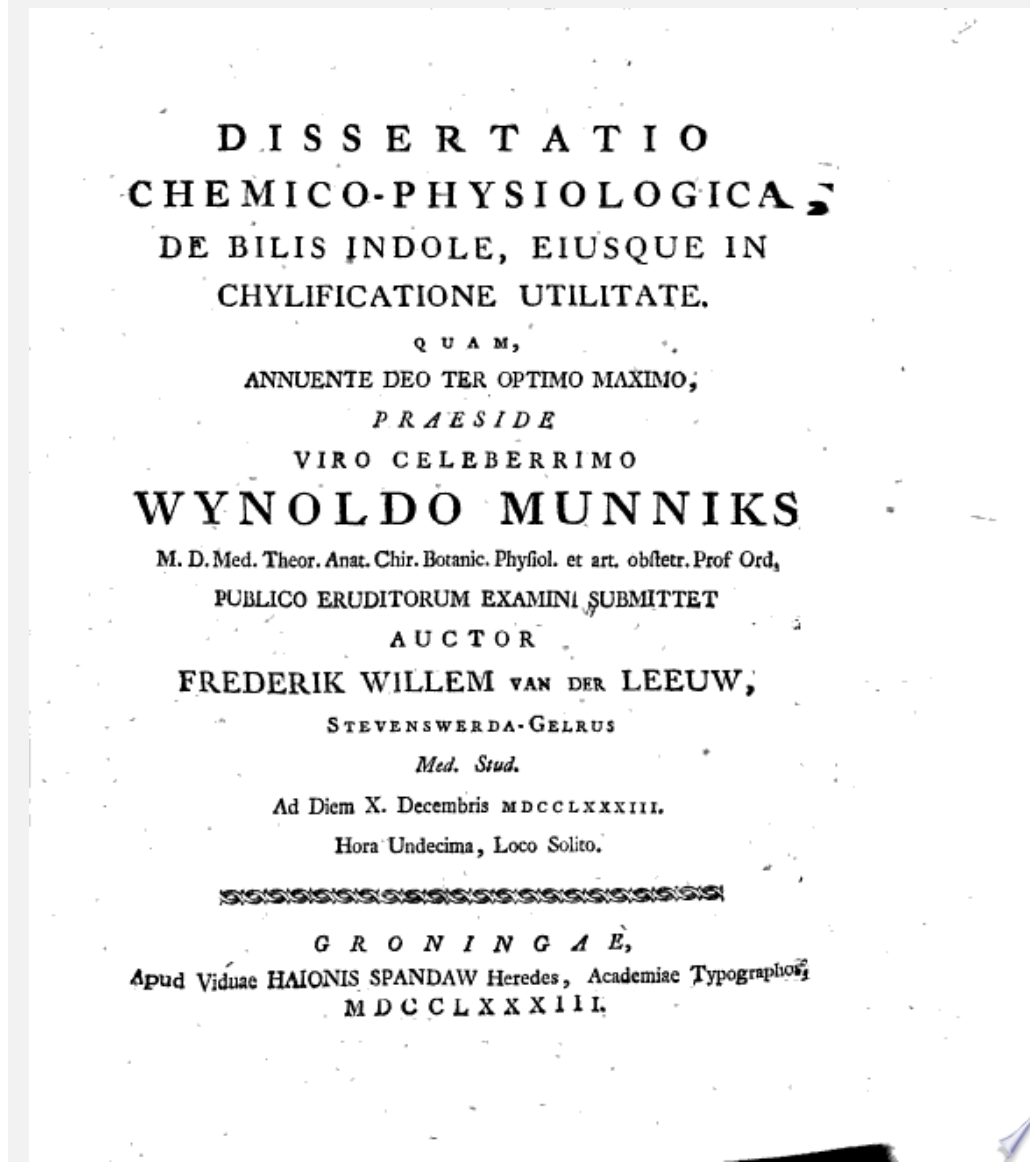
In 1785 op 4 oktober schreef zijn jongere broer Wilhelmus van der Leeuw zich in voor een niet nader beschreven studie. Van Willem is bekend dat hij tussen 1805 en 1807 *notaire public* (notaris) was te Stevensweert. Gedurende de Franse tijd noemde hij zich ook Guillaume. Begin juli 1808 raakte hij te Stevensweert in de Maas. Zijn lichaam werd op 9 juli van dat jaar te Linne gevonden.

	<i>Nomina.</i>	<i>Patria.</i>	<i>Studia.</i>
1785.			
Oct. 3.	Joost Blom,	Meppela Drenthinus.	
	4. Wilhelmus van der Leeuw,	Stephanowerda Gelrus.	
	7. Johan Christoph Schoenfeld,	Doropa Lippiacus.	
	15. Daniel Hermannus Rene- man,	ex Leovardia.	
	27. Jan Addens,	Groninganus.	

In Groningen kreeg hij onderwijs van de destijds beroemde hoogleraren Petrus Driessen (1753-1828) voor scheikunde, Wolther Forsten Verschuur (1739-1793) voor praktische geneeskunde en Wijnold Munniks (1744-1806) voor anatomie en chirurgie.

Als student blonk Frederik uit in kennis van het menselijke lichaam, zowel wat betreft de anatomie als de natuur- en scheikundige processen in het menselijke lichaam. Dat kwam tot uiting in 1783 bij zijn openbare verdediging van zijn **Dissertatio Chémico Physiologica de bilis indole ejusque in Chylificatione utilitate** [Scheikundig-fysiologische dissertatie over de aard van de gal en de rol ervan bij de vorming van chijl (bloedvormend vocht)].

Hij betoogde daarbij dat hem uit nauwkeurige proeven de ware werking van de menselijke gal was gebleken. De gal bleek geen zeepachtige eigenschap te hebben, wat in zijn tijd een nieuw gezichtspunt betekende.

Titelblad van zijn openbare verdediging in 1783

Begin 1785 verdedigde hij zijn proefschrift **Positiones Anatomico-Chirurgiae de ossium vulneratorum et fractorum consolidatione** (Anatomisch-chirurgische stellingen over de handelingen die verricht moeten worden om gewonde en gebroken beenderen te herstellen) en promoveerde tot doctor in de geneeskunde.

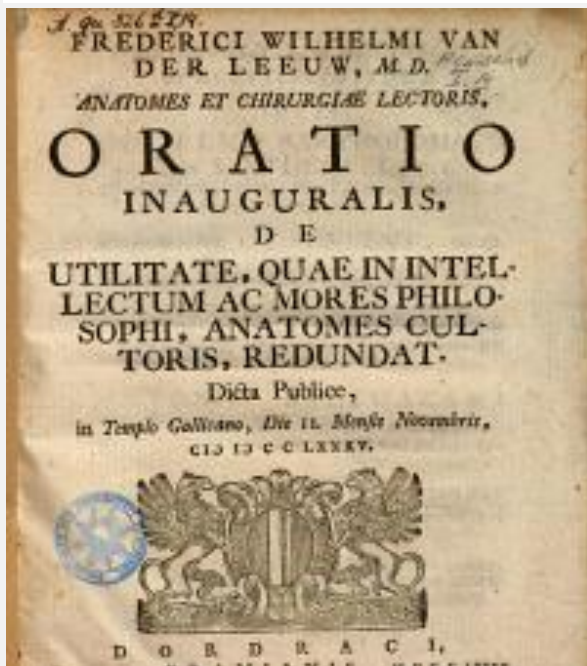
POSITIONES ANATOMICO-CHIRURGICÆ
INAUGURALES,
DE
OSSIUM VULNERATORUM ET
FRACTURUM CONSOLIDATIONE.
QUAS,
FAVENTE SUMMO NUMINE,
SUB AUSPICIIS
SERENISSIMI AC CELSISSIMI PRINCIPIS,
WILHELMI V,
PRINCIPIS ARAUSIÆ ET NASSAVIÆ, &c. &c. &c.
FOEDERATI BELGII GUBERNATORIS HEREDITARII,
ACADEMIÆ GRONINGO-OMLANDICÆ
RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI ET CURATORIS PRIMARIJ,
&c. &c. &c. &c.
EX AUCTORITATE
RECTORIS MAGNIFICI,
HENR. JOAN. ARNTZENII,
J. U. D. Juris Civilis Professoris Ord.
NEC NON
AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU,
ET NOBILISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ DECRETO,
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus et
Privilegijs, rite & legitime capeffendis,
IN CHORO TEMPLI ACADEMICI,
Publico ac solemnij examini submissis
FREDERIK WILLEM VAN DER LEEUW,
STEVENSWERDA GELRUS.
Die XVI. Martij MDCCCLXXXV. Hora X.

apud **GRONINGÆ.**
JACOBUM DIKEMA, Bibliopolam.
MDCCCLXXXV.

Titelblad van zijn proefschrift uit 1785

In 1785 vestigde Van der Leeuw zich in Dordrecht als een van de elf geneesheren in de stad. Hij was ambitieus en toen de Oudraad op 21 februari dat jaar de ontslaaanvraag van Jean Baptiste Crol (1745-1823) als lector anatomicus et chirurgicus accepteerde, solliciteerde hij naar deze functie. Hij deed dat op niet-alledaagse wijze, namelijk via een notariële akte.

Notaris J.H. Schultz van Haegen maakte Frederiks verzoekschrift aan de Oudraad op. Die benoemde Van der Leeuw op 12 oktober 1785 op een jaarwedde, zoals zijn voorganger ontving: 150 gulden. Daarnaast hield Frederik zijn praktijk als arts.

In november 1785 aanvaardde hij het ambt met een redevoering in het Latijn, *ORATIO INAUGURALIS*, opgedragen aan de regerende burgemeesters.

Het lectoraat was een overblijfsel van het professoraat in de anatomie dat in 1694 werd opgeheven. De schijn van een Dordtse Illustre school werd ermee hooggehouden, maar zij was dat al een eeuw lang niet meer. Een professoraat of een lectoraat werd aangeboden om een wetenschapper te behouden of aan te trekken. Van der Leeuw ging zijn openbare lessen in de ‘ontleedkunst’ geven op de maandagmiddag. De plaats van handeling was het Theatrum Anatomicum boven de IJzeren Waag aan de Beurs (later het Scheffersplein). Het onderdeel anatomie in de lessen was de afgelopen decennia op het tweede plan geraakt. Dr. J.B. Crol constateerde al dat hij in

zijn zesjarig ambt meer lijken openbaar had ontleed dan zijn voorgangers in de daaraan voorafgaande 24 jaren. Van der Leeuw wilde de ontleedkunde alle aandacht geven. In de winter deed hij dat, in verband met de houdbaarheid van de lijken, op de beschikbare lichamen; de rest van het jaar werkte hij met anatomische preparaten.

Naast het voorbereiden en het verzorgen van de praktijklessen en zijn financieel noodzakelijke activiteiten als geneesheer vond Frederik Willem de tijd voor letterkundige werken. In 1785 beantwoordde hij de vraag van het Amsterdamse Geneeskundig Genootschap ‘*Servandis civibus*’: ‘*Wat is voor het menschlyk ligchaam vergif?*’

Voor zijn betoog ontving hij de zilveren gedenkpenning: ‘voor F.W. van der Leeuw geneesheer te Stevenswaarde’, zo luidde het juryrapport. Enkele jaren later, in 1788, ontving Van der Leeuw de gouden gedenkpenning van ‘*Servandis civibus*’ voor zijn antwoord op de vraag: ‘*in hoe verre men by gebrek van de apotheek uit kelder en keuken de vereischte geneesmiddelen ook tegen de zwaarste ziekten en kwaalen, zo uit als inwendig zou kunnen bekomen, mits uitzonderende kina, kwik, opium, staal, delfzuuren, rhabarber en ipecacoanha (= braakwortel)?*’

De ‘uitzonderende’ producten zijn dus toegestaan om de ziekte te bestrijden en daarbij kunnen zaken uit ‘*de kelder en keuken*’ worden gebruikt. Van der Leeuw beschreef in een lijvig essay een groot aantal ziekten en gaf aan met welke middelen en hulpmiddelen die bestreden moesten worden. Interessant is met name dat hij een specifieke epidemie beschrijft die hij op het Eiland in de Maas zelf heeft meegemaakt. Naast de behandelingen die de “lyders” ofwel patiënten in Stevensweert voorgeschreven kregen, lezen we ook over twee van zijn boezemvrienden en collegaartsen, dr. Bongars te Maaseik en dr. Gouzy te Stevensweert. Hij schrijft hierover het volgende:

In eene heerschende rotkoorts (g) welke in 't jaar 1792 in 't eiland Stevenswaard en den Ampte van Montfoort, voornamentlyk in de maanden July, Augustus, en 't begin van September plaats had, en aan welke wy eene menigte lyderen behandeld hebben, hielden wy de volgende geneeswyze in acht: Wanneer de lyder walgagtig was met eene beslage ton, bitere smaak, sterk stinkende adem en een afkeer van alle spys, dienden wy standvastig de braakwortel in kleine giften toe, en vervolgens, de krachten des lyders niet te veel afgenomen hebbende, een ligt afkooksel van rhabarber met room van wynsteen, en deden darmspuitingen zetten uit melk met suiker en honing bedeed, waar by wij alleen berusteden, dan wanneer de krachten gene buikzuiverende middelen gedoogden; in welke gevallen w eerst onderzogten of de eerste wegen met veel bedorvene stoffen bezet waren: zo ja, gaven y een afkooksel van room van wynsteen met den koortsbast, 't welk eenige zagte stoelgangen bewerkte, terwyl 'er teffens de hevigheid der koorts door gebroken wierdt, en de krachten ondersteund; zo egter de eerste wegen niet veel met stoffen bezet waren, lieten wy onzen lyderen terstond een afkooksel van den gemelden bast waar by eene ruime heeveelheid geest van vitriool gevoegd wierdt, gebruiken; en even het zelvde dienden wy toe na dat of het bovengemelde afkooksel van rhabarber met room van wynsteen, of een afkooksel van dezen laatsten met de koortsbast waren voorafgegaan; garste-water met suiker, gelei van aalbessen, frambeziën, of limoen-syrop en geest van vitriool bedeed, was de drank die wy gewoonlyk aanprezen; en, tot onderhoud der krachten, lieten wy toe, gort met een weinig roden wyn, beschuit met aalbessen-gelei, en desgelyks eene kleine hoeveelheden van gemelden wyn, sagou in wyn met water verdund gekookt, gebrade appels, of soortgelyken te gebruiken; nimmer hebben wy ons van Slangenwortel; giftwortel, campher of andere in rotziekens door zommige als onontbeerlyk opgegevene middelen bediend, en wy zagen de gezegenste uitkomst by genoegzaam alle onze lyderen deze onze eenvoudige behandeling bekroonen; was de lyder, gelyk by de meeste gebeurde, met zware hoofdpynen bezogt, 't aanleggen met mostaart (= mosterd) en azyn aan de beenen en onder de bal van de voeten, zomtyds op t voorhoofd zelve, was doorgaans toereikende om dit goeval, als mede de ylhoofdigheid, te doen bedaren en weg te nemen; zelfdzaam hebben wy deze aanlegzels met Spaansche vliegen behoeven te verwisselen; in volbloedige lyders deden wy by den aanvang der ziekens, met 't beste gevolg, bloedzuigers aan den benen zetten, terwyl wy ons niet konnen herinneren ooit ééne aderlating te hebben laten doen; en ook hier van wierden wy dies te meer afgeschrikt, na mate wy de kwade gevolgen, welke deze door zommige Geneesheren aangeradene ontlastingen veroorzaakten, dagelyks vernamen. Dezelve behandeling hielden wy noch in twee andere epidemien van dezelve ziekens, behalven dat wy ons meerder van Spaansche vliegplaasters hebben moeten bedienen met eenen allgelukkigsten uitslag. De heer Bongars, zeer beroemd geneesheer te Maaseyk, myn Konst- en Boezemvriend, deelde my in 't zelvde jaar mede, dat hy van 95 lyders, die met eene hevige doorgaande rotkoorts, by welke zig veelal petechiae gevoegd hadden, alleen twee verloren had, en dat hy gene andere middelen toegediend had, dan naar den aard der omstandigheden, braakwortel, rhabarber, zenebladen, room van wynsteen, kina, delvzuuren, citroenen, in enkele gevallen een weinig opium, aanlegzels van zuurdeeg met azyn, zout en mostaartzaad, bloedzuigers, Spaansche vlieg-plaasters, en voetbaden; en een volgend jaar verhaalde hy my dat er van 45 lders welke hy aan die zelve ziekte, op dezelve wyze behandeld ha, maar een enkele gestorven was, by welke zelfs nog 't verzuim van dadelyk gevorderden bystand als eene hoofdoorzaak van een ongelukkige slaging misschien kon worden aangemerkt. Een andere myner Vrienden, de Heer Gouzy, met uitstekenden roem de Genees- en Heelkundige in bovengemelde Eiland en omstreeks oeffenende, behandelde op die zelvde tyd een aanzienlyk getal lyderen aan deze koorts op even dezelve wyze, en had het genoeg van niet minder gelukkig in het herstellingswerk te slagen.

(g) *De noodzakelykheid, om onzen naam en woonplaats niet te openbaren, verplichtte ons, noch van de tyd wanneer, noch van de plaats of streek waar wy onze waarnemingen genomen hebben, iets voor te brengen; zynde dit gebrek naderhand ingelascht toen de Verhandeling door 't Genootschap bekreond was.*

Een tweetal jaren later deed Van der Leeuw opnieuw van zich spreken door het vertalen van een invloedrijk werk. In 1786 verscheen het proefschrift **The Connection of Life with Respiration (Het verband tussen leven en ademhaling)** van de Engelse geneesheer Edmund Goodwyn (1756-1829). Deze gaf daarin argumenten voor kunstmatige beademing van personen met hartstilstand ten gevolge van zuurstoftekort. Goodwyn verwierp reanimatiemaatregelen als hittebehandeling van het slachtoffer en het plaatsen van bloedzuigers. Van der Leeuw zag het belang, vertaalde het werk in 1790 in het Nederlands en bereikte daarmee dat andere onderzoekers de argumenten verder uitwerkten.

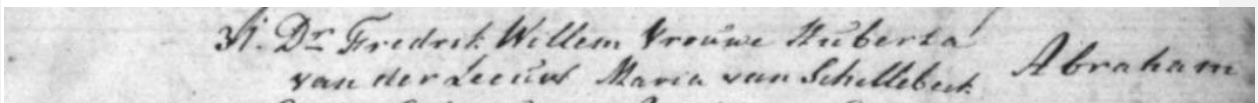

In Dordrecht woonde hij op de Boom (een woning bij de Boombrug). Een jaar later huwde hij op 17 april 1791 met Huberta Maria van Schellebeek, wonende op de Groenmarkt in een pand tegenover de Visbrug, dat in de tweede helft van de twintigste eeuw voorzien werd van een gouden os op het dak. Zij was gedoopt te Dordrecht op 29 mei 1767 en overleed te Dordrecht op 6 maart 1797. Zij was de dochter van Bartholomeus van Schellebeek (doop Dordrecht 27 juni 1726 - Dordrecht 23 februari 1790) en Johanna Maria Lentfrink (Vianen circa 1730 - Dordrecht 7 maart

1792). Bartholomeus was geneesheer, schepen en oudraad van Dordrecht.

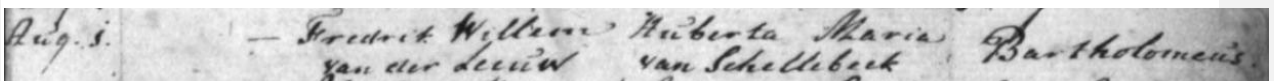
Uit het huwelijk van Frederik en Huberta werden geboren:

– **Abraham** (doop Dordrecht 31 januari 1792). Trouwt 4 augustus 1813 te Utrecht met Urselina Martha Feith, 24 jaar. Hieronder de doopinschrijving in 1792

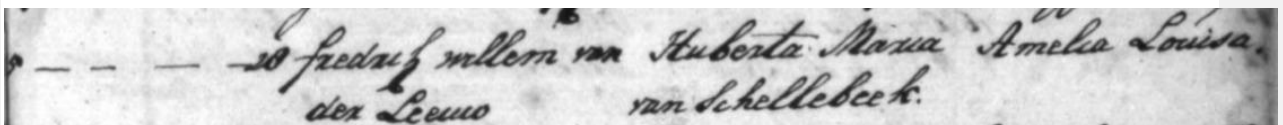
St. D. Frederik Willem vrouwe Huberta
van der Leeuw Maria van Schellebeek Abraham

– **Bartholomeus** (doop Dordrecht 1 augustus 1793 - begraven Dordrecht 21 september 1793)
Doopinschrijving in 1793

Aug. 1. Frederik Willem Huberta Maria
van der Leeuw van Schellebeek Bartholomeus

– **Amelia Louisa** (doop Dordrecht 15 oktober 1796 – overleden te Apeldoorn 7 juli 1879)
Doopinschrijving in 1796

— — — Frederik Willem van Huberta Maria Amelia Louisa
van der Leeuw van Schellebeek.

Frederik Willem van der Leeuw was behalve een briljante student geneeskunde maar hij was ook als arts en lector in de anatomie een waardevolle aanwinst voor de Dordtse medische stand. Als lector deed hij belangrijk meer dan zijn instructie hem voorschreef. Zijn brede interesse, onder meer in de menselijke anatomie en in de natuur- en scheikunde, zorgden voor baanbrekende lezingen in het Theatrum Anatomicum.

SAMUEL THOMAS VON SÖMMERING

Zijn anatomische voordrachten werden ondersteund door preparaten van delen van het menselijk lichaam. Spraakmakend was in de winter van 1794 zijn ontleding van het menselijke zenuwstelsel volgens de methode van de beroemde Duitse geneesheer Samuel Thomas von Sömmerring (1755-1830). Ook de schei- en natuurkunde sloegen nieuwe wegen in waarin Van der Leeuw sterk was geïnteresseerd. Hij nam kennis van de theorieën van J. Priestley (1733-1804), J. Ingenhousz (1730-1799) en A. Lavoisier (1743-1794), speciaal op het gebied van de pneumatische scheikunde, waarbij lucht in verdunde of in verdikte vorm wordt gebruikt voor het genezingsproces.

Voor zijn lezingen schafte hij een aantal apparaten aan bij J.H. Onderdewyngaart Canzius die in 1797 te Delft een fabriek had

opgericht voor wis-, natuur-, schei- en geneeskundige instrumenten. In de winter van 1798 begon Van der Leeuw met 'praktikale voorlezingen' waarin hij aantoonde dat nieuwe theorieën op het terrein van de scheikunde en natuurkunde correct waren. In de drie daarop volgende winters behandelde hij met groot succes de soorten gassen, de *calorimetrie*, de bepaling van het zuurstofgehalte van lucht, de samenstelling van water en de ontbinding ervan, de *gazometrie* (onder andere het bepalen van de zuurgraad, het koolzuurgas- en zuurstofgehalte van bloed) en de *eudiometrie* (het bepalen van de samenstelling van gasmengsels).

Al op de leeftijd van 38 jaar overleed deze buitengewoon ontwikkelde geneesheer en lector. Het was ruimschoots te vroeg om zijn levensmotto '*de evenmensch een duurzaam nut te geven*' uit te dragen.

Frederik heeft met zijn gezin na het overlijden van zijn schoonmoeder in 1792 altijd dit grote huis bewoond. Het voorname pand had een stal en koetshuis met een vrije uitgang aan de Varkensmarkt.

Zijn overlijden betekende voor de stad het verlies van een kundige arts en een gedreven lector. Zijn kundigheid en belangrijkheid werd nog eens ondersteunt door een bericht van overlijden door J. Bodel, dat in dit jaarboek in zijn geheel wordt afgedrukt. Frederik Willem van der Leeuw werd op 20 juni 1801 vanuit zijn woning aan de Groenmarkt om 10 uur 's morgens ten grave gedragen.

Bronnen en literatuur:

- RAD: archief 3, inv. 152, pp 60 en 295; 11; 20, 256.
- Utrechts Archief: archief 1231, inv. 30.
- BWN: deel 11 (Haarlem 1865), p. 260-262.
www.dordtenazoeker.nl
- Handelingen van het Geneeskundig Genootschap, deel 10 (1785) en deel 13 (1788) (Amsterdam).
- Cees Esseboom (september 2019)
- Pag. 38 e.v. uit Handelingen van het geneeskundig genootschap, onder de zinspreuk “Servandis civibus”.
Dertiende deel, 1788. F.W. van der Leeuw, Genees- en Heelm. Uit Kelder en Keuken
Naar aanleiding van de behandeling van “De Rotziectens (morbi putridi)”

Voetnoot:

- (1) baljuw: een persoon die belast is met een bestuursfunctie.
- (2) van de redactie: voordat de universiteit in 1614 werd opgericht, bestond in Groningen al een goede onderwijstraditie. Tot ver over de grenzen was de Sint Maartenschool (de Latijnse School) beroemd. Behalve Groningers zaten er leerlingen uit Frankrijk, Italië en Polen. Echter voor een universitaire studie moesten Groningers naar het buitenland afhankelijk van de te volgen studie o.a. Parijs, Leuven, Bologna, Keulen, Montpellier Het eerste academiegebouw was van oorsprong een Begijnhof. Het was een eenvoudig, laag gebouw. In de kerk van het minderbroederklooster aan de overkant van de straat bevond zich o.a. het anatomisch theater. Via plakaten werden in alle grote steden van de Republiek der Nederlanden en ver daarbuiten studenten geworven.

Mijn grote dank gaat uit naar Bas Cretskens en Liesbeth Dirks-Jessen, die mij met aanvullend materiaal uit de archieven en genealogische gegevens hebben voorzien.

